

Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen

Sisäisen tarkastuksen selvitys koskien toimittaja Susanna Kuparisen Voima –lehteen 5/2009 laatimaa kirjoitusta ”Miljardin euron mies”.

Tausta ja tehtäväksianto

Toimittaja Susanna Kuparinen on laatinut Voima-lehteen 5/2009 kirjoituksen, jossa hän käsittelee sosiaalijohtaja Paavo Voutilaisen kalustehankintoja, Diakonissalaitoksen säätiölle ulkoistettuja konsulttipalveluita sekä sosiaalijohtajan edustusmenoja.

Sisäinen tarkastus sai kaupunginjohtaja Jussi Pajuselta 12.6.2009 päivätyn tehtäväksiannon, jonka mukaan sisäisen tarkastuksen tulee selvittää kirjoituksessa mainittujen väitteiden todenperäisyyttä. Samalla tulee selvittää, onko näissä toimissa mahdollisesti rikottu hankintalakeja tai kaupungin sääntöjä ja ohjeita.

Lisäksi Helsingin rikospoliisi on pyytänyt jonkun kansalaisen Voutilaisesta tekemän rikosilmoituksen tutkintaa varten sisäisen tarkastuksen tulokset käyttöönsä.

1. Kalustehankinta

”Kalusteet oli tilattu turkulaiselta Divaani Oy:ltä. Voutilainen perusteli hankintaa ja kaupungin omien kalustehankkijoiden sivuutusta sillä, että sisustussuunnittelijan kaavailemia kalusteita ei saanut kuin Divaanista.”

”Virkamies kertoo, että erityisesti taloushallinnossa ollaan vihaisia. Virkamiesten ammattiylpeyttä oli loukattu, sillä taloushallinnon talouspäälikkö Leena Karhu-Westman oli tiedottanut Voutilaiselle jo hyvissä ajoin, että hankinta on laiton.”

- Tavarahankintoihin sovelletaan julkisista hankinnoista annettua lakia 348/2007. Hankintalain mukaan tavarahankinnat tulee kilpailuttaa. Hankintayksikkö voi kuitenkin tehdä suorahankinnan lain 27 ja 28 §:ssä säädetyin edellytyksin.
- Sisäinen tarkastus haastatteli johtava asiantuntija Jarmo Räihää 16.6.2009 ja saadun tiedon mukaan sosiaalijohtajan huoneen sisustussuunnittelu oli aloitettu vuonna 2006 sosiaaliviraston tilayksikön johdolla. Suunnittelusta vastasi arkkitehti Anneli Jäntti. Jäntti kertoi haastattelussa 24.6.2009, että sisustussuunnitelman luonnos val-

mistui syyskuussa 2006 ja sosiaalijohtaja koe-istui siinä ehdotettua tuolimallia. Tuoli ei ollut sopiva ja se palautettiin. Sosiaalijohtajan huoneen kalustusprojekti keskeytyi, sillä sosiaalivirastossa jäätiin odottamaan Helsingin hallinto-oikeuden päätöstä sosiaalijohtajan vaalin lainvoimaisuudesta. Jäntti hävitti sisustussuunnitelman tarpeettomana jäädessään eläkkeelle 1.9.2007.

- Sosiaalijohtaja Paavo Voutilaisen haastattelussa 25.6.2009 Voutilainen kertoi ottaneensa vuonna 2007 puhelimitse yhteyttä Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n. Voutilainen oli käyttänyt Diakonissalaitoksessa työskennellessään yrityksen palveluita vastaavanlaisessa suunnittelutyössä. Suunnittelutyön hinta oli 5.124€ (sis. alv 22 %). Lasku on päivätty 14.12.2007. Tilaus on viety hankintajärjestelmä Kostiin 19.12.2007. Työn hinta ylitti vuoden 2007 talousarvion noudattamisohjeissa olevan vähäisen hankinnan rajan. Ohjeessa todetaan, että ”arvoltaan vähäisenä hankintana pidetään tällä hetkellä arvonlisäveroineen enintään 3.500€:n suuruisia hankintoja. Tämän rajan ylittävät hankinnat on kilpailutettava ja niistä tehtävät päätökset merkittävät päätösluetteloon.” Hankintaa ei kilpailutettu eikä viety päätösluetteloon. Tarjouspyyntö, tarjous ja tilaus on tehty suullisesti. Sosiaalivirasto ei pyytänyt suunnittelutyötä HKR:n Arkkitehtuuri-osastolta.
- Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n varsinaisesta suunnittelutyöstä sosiaalivirastolla ei ole esittänyt kirjallista materiaalia tai suunnitelmaa. Voutilainen kertoi haastattelussa 25.6.2009, että suunnittelutyöhön liittyi useampi kansio, joissa oli mm. pohjapiirustuksia ja mattonäytteitä. Voutilainen kertoi myös nähneensä Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n ja Divaani Oy:n suunnittelijat useamman kerran Kallion virastotalon tiloissa.
- Kaupparekisteritietojen mukaan Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n toimiala käsittää viestintä- ja PR-toiminnan suunnittelun, toteutuksen, toimituksen sekä esiintymisen tiedotusvälineissä ja tapahtumissa. Sisustussuunnittelua ei mainita yhtiön toimialana.
- Johtava asiantuntija Rähän mukaan suunnittelutyöstä ei ole muuta materiaalia kuin Divaani Oy:n tarjous. Divaani Oy antoi tarjouksen johtajan ja sihteerin työhuoneiden sisutuksesta 14.12.2007. Tarjouksen yhteishinta oli 62.190€ (sis. alv 22 %).
- Kaupparekisteritietojen mukaan Sisustajan Divaani Oy:n toimialana on harjoittaa huonekalujen, sisustustekstiilien, mattojen, valaisimien, tapettien sekä muiden sisustusartikkelien tuontia, vientiä, kauppaa ja suunnittelua, sisustussuunnittelua sekä niihin liittyvää koulutusta, julkaisutoimintaa ja konsultointia.
- Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n kotipaikka on Helsinki ja Sisustajan Divaani Oy:n Turku. Yhtiöiden johdossa ei ole samoja henkilöitä.
- Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n laskussa 14.12.2007 todetaan laskun koostuvan suunnittelutyöstä sisältäen kilometrikorvaukset, tapaamiset ja kalusteiden valinnan sekä tarjouksen laatimisen. Lasku ei sisällä laskuerittelyä.

- Divaani Oy:n antamassa lopullisessa 6.3.2009 päivätyssä tarjouksessa ehdotetaan kalusteita, joiden yhteishinta on 71.900€ (sis. alv 22 %).
- Tarkastuksessa tutustuttiin talouspäällikkö Leena Karhu-Westmanin lähettämään sähköpostiin (24.3.2009), jossa esitetään, että kalustehankintapykälä valmistellaan uudestaan. Sähköpostissa esitetään yksilöimään hankinta ja selvittämään, voidaanko hankinta tehdä suoraan hankintana. Sähköpostin saajiksi on merkitty johtava asiantuntija Jarmo Räihä, sosiaalijohtajan sihteeri Marianne Winter sekä hallintolakimies Anneli Levänen. Räihän haastattelussa saadun tiedon mukaan Räihä soitti sähköpostin saatuaan Karhu-Westmanille ja perusteli hankinnan hankintalain mukaiseksi viitaten hankintalain kohtaan suoraan hankinnasta. Voutilainen kertoi haastattelussa 25.6.2009, että Räihä oli kertonut hänelle yleisesti kalustehankinnan valmistelusta, mutta ei Karhu-Westmanin lähettämästä sähköpostista.
- Sosiaalijohtaja teki kalusteista hankintapäätöksen 3.4.2009. Päätöksen perusteluissa todetaan, että ”hankintaa ei ole kilpailutettu, koska vastaavia kalusteita ei ole saatavissa muualta”. Päätöksessä todetaan, että ”Sosiaalijohtaja päätti hankkia Divaani Oy:ltä liitteenä olevan tarjouksen mukaiset kalusteet kokonaishintaan 71.900 euroa (sis.alv. 22 %). Maksetaan sosiaalijohtajan käyttövaroista.”
- Hankintakeskuksen sisäisen tarkastuksen pyynnöstä heinä-elokuussa 2009 tekemän markkinakartoituksen perusteella voidaan todeta, että kaikkia Divaani Oy:n tarjouksessa mainittuja kalusteita olisi ollut tilattavissa myös muilta kalustetoimittajilta. Markkinakartoituksessa saatujen hinta-arvioiden perusteella Divaani Oy:n tarjous näyttäisi kilpailukykyiseltä.
- Voutilaisen haastattelussa 25.6.2009, Voutilainen kertoi, että sosiaalivirastossa oli luotettu Viestintätoimisto Aurinkoinen Oy:n sisustussuunnittelijaan, joka kertoi, että valtaosa huonekaluista oli tilattavissa vain Divaani Oy:n kautta.
- Päätös kalustehankinnasta vietiin osana sosiaalijohtajan päätösluetteloa sosiaalilautakunnan kokoukseen 7.4.2009. Sosiaalijohtajan päätös johdon kalusteiden hankinnasta on sosiaalilautakunnan esityslistassa (lisälista 2). Sosiaalilautakunnan pöytäkirjassa hankinta on ”Sosiaaliviraston viranhaltijain päätöksenteon seuraaminen – kohdassa otsikolla ”Sosiaaliviraston johdon kalusteiden hankinta”. Sosiaalilautakunta päätti, ettei se ota sosiaalijohtajan tekemiä päätöksiä käsiteltäväkseen.
- Lautakuntakäsittelyn jälkeen sosiaalivirasto tilasi kalusteet Divaani Oy:ltä 8.4.2009 lähettämällä otteen päätösluettelosta Divaani Oy:lle. Tilauksen vakuutena ovat päätösluettelon pitäjän nimikirjaimet ja päiväys.
- Tarkastuksen perusteella voidaan todeta, että koska sosiaalijohtaja Voutilaisen hankkimia kalusteita olisi ollut tilattavissa myös muilta toimittajilta, hankinta olisi tullut kilpailuttaa. Hankintakeskuksen te-

kemän markkinakartoituksen perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että hankinnan kilpailuttamatta jättämisellä ei ole aiheutettu taloudellista vahinkoa kaupungille.

2. Diakonissalaitoksen säätiölle ulkoistetut konsulttipalvelut

”Minähän sanoin jo kerran, ranskalaisia kalusteita ei saanut muualta kuin Divaanista, jos tuotetta ei ole muualta saatavissa, niin silloin kilpailutus voidaan ohittaa”, Jarmo Rähä sanoo. Tuo lause kuulostaa tutulta. Tätä samaa perustetta Voutilainen on käyttänyt myös ulkoistaessaan kalliita konsulttisopimuksia muun muassa entisille alaisilleen Diakonissalaitokselle. Esimerkiksi asunnottomuushankkeeseen on palkattu kaikki keskeiset tekijät viraston ulkopuolelta. Asiantuntijoita ei ole kilpailutettu, sillä ”vastaavaa asiantuntemusta ei ole muualta saatavissa”, Voutilainen perustelee päätösluettelossaan.”

- Konsulttipalveluihin sovelletaan julkisista hankinnoista annettua lakia 348/2007. Hankintalain mukaan ostettavat palvelut tulee kilpailuttaa. Hankintayksikkö voi kuitenkin tehdä suorahankinnan lain 27 ja 28 §:ssä säädetyin edellytyksin.
- Ajalla 1.1.2008–12.6.2009 sosiaalijohtajan käyttövaroista on maksettu Diakonissalaitoksen säätiölle konsulttipalkkioita 156.268€ (alv 0 %). Konsultoinnit koskevat asunnottomuutta ja kerjäläisilmiötä. Asunnottomuuteen liittyvä konsultointi on yhteensä 27.768€ (alv 0 %) ja kerjäläisiin liittyvä 128.500€ (alv 0 %). Konsulttisopimuksista on tehty päätösluettelopäätökset.
- Kerjäläistilanteen kartoittamisen vuosibudjetti 2009 on 165.000€ ja vuoden 2008 budjetti oli 75.000€. Ajalta 2.6.–31.12.2008 sosiaalijohtajan käyttövaroista on kuukausittain maksettu sopimuksen mukaisesti 10.700€ (alv 0 %). Vuonna 2009 maksuja on yhteensä 53.500€ (alv 0 %) eli myös 10.700€ (alv 0 %) kuukaudessa.
- Asunnottomuuden osalta sopimuksissa oli, että 1.1.–31.12.2008 välisenä aikana konsulttimaksu on 2.314,00€ (alv 0 %) kuukaudessa. Tämä on toteutunut sovitusti. Vuonna 2009 kirjanpidon mukaan sosiaalijohtajan käyttövaroista ei ole maksettu asunnottomuuteen liittyvästä konsultoinnista Diakonissalaitoksen säätiölle.
- Päätösluettelossa suorahankintaa asunnottomuus-projektin osalta perustellaan ”asiantuntijaksi nimetyn palvelujohtaja Jukka Hampusen erityisen kokemuksen ja tuloksekkaan toiminnan vuoksi. Vastaavaa asiantuntemusta ei ole muualta saatavissa.” Suorahankinnan perusteen todenperäisyyttä ei ole sisäisen tarkastuksen käytettävissä olevin työmenetelmien todennettavissa.
- Päätösluettelossa 2.6.2008 todetaan, että ”Kerjäläisprojekti on osa laajempaa kaupungin strategista valmistautumista tilanteeseen sekä osallistumista romanien tilanteen parantamiseen heidän kotimaassaan.” Projektissa on mukana myös Kirkon ulkomaanapu.

Diakonissalaitoksen säätiön konsultointia ei ole kilpailutettu eikä asiaa ole perusteltu päätösluettelossa.

- Tarkastuksen perusteella voidaan todeta, että Diakonissalaitokselta hankittu konsultointi kerjäläisprojektissa olisi tullut kilpailuttaa tai mikäli sosiaalivirastolla on ollut perusteet suorahankintaan, perustelut olisi tullut kirjata hankintapäätökseen.

3. Edustusmenot

”Vuonna 2008 edustustilin käyttö lisääntyy noin 9000 euroon vuodessa. Voutilainen syöttää ahkerasti poliitikkoja, säätiöiden väkeä, entisen työnantajansa diakonissalaitoksen yhteyshenkilöitä ja muita arvokkaita kontakteja. Säästöpankinrannan ravintola Marco Polo on käynyt sosiaalijohtajalle tutuksi.”

”Ihmettelen Voutilaiselle marraskuun 28. päivänä sosiaalitoimen edustustililtä kuitattua 1.089,20 laskua Hartwall-Areenan tarjoilusta.”

”Olin kuullut jo vuotta aiemmin huhuja, joiden mukaan Jyväskylässä järjestetyn Terve-Sos-messutapahtuman illanvietossa Helsingin sosiaalitoimen johtaja oli kaivanut kaupungin luottokortin taskustaan ja tarjonnut juomia ravintolassa sosiaalitoimen rahoilla.”

- Helsingin kaupunginhallituksen antamassa Kaupungin edustaminen ja vieraanvaraisuuden osoittaminen – ohjeessa 15.11.2004 ja 26.1.2009 todetaan, että ravintola- ja alkoholijuomatarjoilusta aiheutuneita kuluja voidaan maksaa yksikön varoista sisäisen edustusohjeen mukaisesti kohtuullisessa määrin. Kulutositteisiin mm. ravintolalaskuihin tulee merkitä tilaisuuteen osallistujien nimet ja tilaisuuden tarkoitus.
- Vuodelta 2008 on 11 tositetta, jotka osoittavat sosiaalijohtajan käyttäneen ravintola Marco Polon palveluita. Osallistujien nimet ja tilaisuuden tarkoitus on kirjattu kuitteihin. Tositteiden yhteenlaskettu summa 2.183,60€ (sis. alv 22%) vastaa 13 % kaikista Voutilaisen vuoden 2008 edustuskuluista ja ravitsemuspalveluista.
- Vuonna 2008 sosiaalijohtajan vastuualueella edustuskuluihin ja ravitsemuspalveluihin on kirjattu yhteensä 17.085,18€ (sis alv 22 %) ja vuonna 2009 (12.6.2009 mennessä) 4.115,67€ (sis. alv 22 %). Vuonna 2008 Kallion virastotalossa tapahtunut kahvi/lounastarjoilu vastaa 62 % kokonaissummasta ja vuonna 2009 kahvi/lounastarjoilu Kallion virastotalossa vastaa 92% tilien kokonaissummasta.
- Ajalla 1.1.2008–12.6.2009 edustuskulujen ja ravitsemuspalvelujen tositteista alkoholitarjoilua on yhteensä 2.474,29€ (sis. alv 22 %) eli 12 % tilien kokonaissummasta (21.200,85€ sis. alv 22 %).
- Summat on laskettu kaupungin BIP-laskujenmaksuohjelmaa hyväksikäyttäen.

- Tarkastuksen perusteella voidaan todeta, että edustuskulut vastaavat kaupungin vakiintunutta käytäntöä ja sosiaalijohtaja Voutilainen on noudattanut kaupungin edustamisesta ja vieraanvaraisuuden osoittamisesta annettuja ohjeita.

Muistion vakuudeksi

Sari Kyllönen
sisäisen tarkastuksen päällikkö, CIA